

Schrijfdialoog oktober 2023

Meer Gezond Verstand, minder Verlichting

Door Rity van der Avoort

Een activist ben ik nooit geweest in mijn leven. Hoewel ik er trouwens wel allerlei uitgesproken opvattingen op na houd. Op de een of andere manier kom ik er niet toe de straat op te gaan met een spandoek vol teksten, om vervolgens terecht te komen in een menigte van hetzelfde geklede mensen die hetzelfde idee hebben. Dus nee, ik ga niet de straat op. Niet voor het klimaat, niet voor migranten in Ter Apel, onze te grote veestapel of de plastic soep in de oceaan. Te veel moeite denk ik. Of misschien te bang mezelf te verliezen en op te gaan in een massa van gelijkgestemden?

Voor een activist mis ik het vermogen om mezelf te verbinden aan één enkele groep en ontbreekt het me aan een snelle en scherpe tong om de discussie aan te gaan. Tijdens een gesprek ventileer ik weliswaar prima mijn opvattingen, maar die kan ik dan vervolgens in een stevig debat niet goed genoeg onderbouwen. Ken je dat? Anderen hebben vaak betere argumenten en ik verdwijn langzaam naar achteren. Koortsachtig denk ik dan ter plekke na over een gevat antwoord met een sterke lading, argumentatie of onderbouwing. Dat komt zelden op tijd. Achteraf weet ik vaak wèl wat ik had moeten zeggen. Te laat. Je kunt mij, concluderend, absoluut een debater van niks noemen. Ik sla nog geen deuk in een pakje boter. Langzaam denken gaat me een stuk beter af en daarom hou ik ook zo van filosoferen. Na deze ontboezeming zul je vast denken: 'Waarom dan meedoen aan een schrijfdialoog met zo'n activistisch thema?' En dan heb je een punt.

De reden dat ik toch meedoe is omdat ik vermoed dat meer mensen hetzelfde hebben als ik. Een geringe slagkracht in een verhit debat. Het tekort aan adremheid. Of diezelfde angst om verloren te gaan in een grote groep mensen. Een kordate, activistische oproep tot een nieuwe Verlichting zoals in het thema van deze schrijfdialoog voldoet in dat geval dan helemaal niet voor mij en ons soort mensen. Je krijgt me niet in beweging als ik door al die gebreken word tegengehouden. Dingen die je niet ziet maar die er toch zijn. Die in het hoofd zitten en mij en anderen ervan weerhouden om in actie te komen. Daar komt bij dat de noodzaak om activistisch te worden lang niet altijd duidelijk is. Noodzaak moet je voelen om in beweging te komen. Voor filosofen geldt dat al helemaal niet, die zitten per slot liever in hun denktoren en buigen hun hoofd over een ingewikkeld en niet te volgen onderwerp als waarheid of schoonheid. Of stellen alleen vragen, alsof je daar als protestgroep wat aan hebt. Een filosoof en activisme gaan niet samen! Ze denken er liever over na met een goed glas wijn in de hand.

Even terug naar het thema! Hebben we de ernst van de klimaatcrisis wel door? Tuurlijk, wij gewone mensen met onze zwakheden merken wel iets van de weersveranderingen. Het is per slot langere perioden droog of regent juist weken achter elkaar en de zomers zijn lekker warm geworden. Maar wie heeft daar nou last van? De terrassen zitten vol en iedereen drinkt een biertje. En wat dacht je van de plastic soep in de oceanen? In de NRC las ik dat wetenschappers zich enorm hebben vergist in het aantal kilo's dat rondrijft. Het blijkt veel minder te zijn dan eerder was berekend. De gewone denker, ik dus, moet daar dan maar weer chocola van maken. Wat en wie kun je geloven? Dat

geldt trouwens ook voor het maatschappelijk debat over de stikstofproblemen aan de rand van Natura 2000 gebieden. Veel tegenstrijdige wetenschappelijke beweringen, metingen en onderzoeken en ik moet zelf maar uitzoeken wat klopt en of het echt wel zo erg is.

Hetzelfde zie je gebeuren bij de omschakeling van benzine naar elektrische auto's. Ik heb bijvoorbeeld nog een 'oude' dieselauto uit 2018 die toch voldoet aan de nieuwste emissienormen, een Fiat Tipo. Fantastische reiswagen is het. Is het verstandig om die in te ruilen voor een grote elektrische SUV van zo'n 2500 kg? Wat te denken van de energie die het verplaatsen van zo'n gewicht kost? Die energie komt waarschijnlijk nog van een hout gestookte energiecentrale ergens uit Noord-Holland. En wat dacht je van al dat fijnstof door de banden van die zware SUV's op het asfalt? Is dat beter dan die schone en lichte diesel van mij? Ik denk dan; die transitie van energie, is die ingegeven door betrokkenheid bij ons leefmilieu of heeft het misschien te maken met economische belangen? Schiet mij maar lek. Ik weet het niet en blijf daarom voorlopig in die Fiat rijden.

Hebben we dus een nieuwe Verlichting nodig? Hebben we filosofen nodig om ons denkproces te verdiepen over deze onderwerpen? Hebben we meer activisme nodig? Of sterkere debaters? Ik denk het niet nee. We hebben meer gezond verstand nodig. Mensen die vooral zichzelf vragen stellen. Die moeite doen het krachtenveld en de verschillende belangen te overzien. Gewoon door goed te luisteren en te kijken. Wat we nodig hebben is meer gezond verstand in de hoofden van mensen. Wijzelf zijn aan zet. Om door de marketing en geldbelangen heen te kijken. En bovenal om het eigen verlangen te beteugelen! Verlangen naar reizen & vakantie, verlangen naar vlees, verlangen naar een cruise maken, verlangen naar het krijgen van kinderen, verlangen naar warmte in de winter en verlangen naar weer een andere auto. Kortom...verlangen naar méér.

Voorlopig daarom geen activisme of Nieuwe Verlichting voor mij, slechts gezond verstand en verwondering om wat ik om me heen zie. En was verwondering niet de basis van de filosofie?